

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.052.002
у Хмельницькому національному університеті
д. пед. н., професору Бідюк Н.М.

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора педагогічних наук,
професора, професора кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
МУКАН НАТАЛІЇ ВАСИЛІВНИ про дисертаційне дослідження
МЕДИНСЬКОЇ АЛІНИ ВАЛЕНТИНІВНИ
«ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В
СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ»,
представленого на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями),
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Сучасні глобалізаційні процеси, швидкий розвиток та популяризація використання інформаційно-комунікаційних технологій у щоденній життєдіяльності суспільства, зростаючі потреби ринку праці, вимоги до кваліфікації фахівців, підготовка яких здійснюється у системі вищої освіти, зумовлюють необхідність оновлення та поглиблення знань, розвитку нових умінь і навичок на постійній основі. Сьогодні йдеться про те, що сучасний фахівець потребує неперервного професійного розвитку, що передбачає його особистісне й професійне зростання. Така ж ситуація й у педагогічній професії.

Як свідчать реалії 2020 року, виявилось, що не зважаючи на намагання закладів освіти та педагогів послуговуватися усіма перевагами інформаційно-комунікаційних технологій, значна частина учителів та викладачів, здобувачів освіти та суспільства загалом виявилася неготовою до швидкого переформатування роботи, безболісного переходу від аудиторного навчання до навчання онлайн. Можна дискутувати про технічні, матеріальні й інші перепони, однак, на наше переконання, власне неготовність педагогічного персоналу до роботи онлайн є найбільшою проблемою.

У такій ситуації важливе значення має готовність держави та її системи неперервної педагогічної освіти забезпечити можливості для педагогів освоїти нові знання, сформувати й розвинути ті вміння і навички, які необхідні їм для повноцінного професійного функціонування. Сьогодні в Україні спостерігаємо впровадження реформ в освітній галузі, основне завдання яких полягає у забезпеченні високої якості освітніх послуг, що їх надають заклади освіти на

різних рівнях освітньої системи. Оскільки педагог є ключовим фактором забезпечення успішності будь-якої реформи, і власне на нього покладається активна роль у цьому процесі реформування, вважаємо, що особливої уваги заслуговує проблема його професійного розвитку.

Відомо, що Канада, Німеччина, США, Велика Британія, Франція є тими країнами, які володіють розвиненою системою як початкової, так і післядипломної педагогічної освіти. Теоретики та практики з цих країн становлять корпус експертів, що бере активну участь у розробці документів та рекомендацій щодо розвитку педагогічної професії міжнародного рівня, організації міжнародних конкурсів та проектів тощо.

Відомо, що Франція є однією із тих європейських країн, система професійної педагогічної освіти якої характеризується високою якістю, а фахівці, підготовлені в її умовах, є конкурентоспроможними та затребуваними на міжнародному ринку праці. Отож, виявлення особливостей професійного розвитку вчителів іноземних мов в системі післядипломної освіти Франції та обґрунтування рекомендацій щодо використання конструктивних ідей французького досвіду в Україні є своєчасним, актуальним та доцільним.

Тема дисертаційного дослідження Мединської А.В. відповідає тематичному плану наукових досліджень Хмельницького національного університету «Трансформація життєвого світу людини в умовах особистісного і професійного розвитку» (ДР № 0116U005844).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Хмельницького національного університету (протокол № 6 від 24.11.2016 р.).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертанткою вивчено стан досліджуваної проблеми та виконано аналіз базових понять дослідження. Охарактеризовано нормативно-правові основи професійного розвитку вчителів іноземних мов в системі післядипломної освіти Франції. Виконано аналіз змісту, форм і технологій професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції. З'ясовано вплив міжнародних асоціацій на професійний розвиток вчителів іноземних мов у Франції. Здійснено порівняльно-педагогічний аналіз професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції і в Україні, на цій основі розробити рекомендації щодо напрямів імплементації конструктивних ідей французького досвіду в українському освітньому просторі.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Дисертаційна робота Мединської А.В. є комплексним порівняльно-педагогічним дослідженням, у якому на основі виконання комплексного аналізу *вперше* у вітчизняній педагогіці *розкрито* особливості професійного розвитку вчителів іноземних мов у системі післядипломної освіти Франції (нормативно-правове забезпечення; відповідність програм професійного розвитку актуальним тенденціям освітньої політики, потребам учителів і навчальних закладів; спрямованість на вдосконалення професійної компетентності та навчальні досягнення учнів; державна підтримка щодо залучення до участі в професійному

розвитку; цільове фінансування; організація й реалізація досліджуваного процесу на рівні країни, академій (одиниця адміністративного розподілу освітніх регіонів) та суб'єктів; варіативність видів, змісту, моделей, форм і методів; інтегрованість у практичну педагогічну діяльність; академічна та міжнародна мобільність; використання інноваційних освітніх технологій; сертифікація вчителів першого і другого ступеня (вчителі закладів початкової та середньої освіти); підготовка вчителів-тренерів; участь в професійних об'єднаннях); *здійснено* порівняльно-педагогічний аналіз професійного розвитку учителів іноземних мов в Україні та Франції; обґрунтовано можливості творчої реалізації конструктивних ідей французького досвіду в освітньо-педагогічному просторі України.

Удосконалено навчально-методичне забезпечення професійного розвитку вчителів іноземних мов; *уточнено* зміст понять «професійний розвиток вчителів іноземних мов» та «післядипломна іншомовна педагогічна освіта».

Подальшого розвитку набули положення щодо форм та ресурсів ефективної організації, планування, самоосвіти, участі в професійних об'єднаннях професійного розвитку вчителів іноземних мов Франції та їх упровадження в систему післядипломної педагогічної освіти України.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Результати аналізу змісту дисертації та публікацій Мединської А.В. дають змогу виснувати та підтвердити наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів. Ґрунтовне вивчення джерельної бази, що налічує 357 найменувань, з яких 194 – іноземними мовами), уможливило виокремлення та обґрунтування суперечностей, розв'язання яких передбачено виконанням 5 завдань дослідження.

За допомогою використання комплексу теоретичних та емпіричних методів дослідження авторка об'єктивно обґрунтувала поняттєво-категоріальний апарат наукового пошуку; опрацювала теоретичний і фактологічний матеріал; охарактеризувала особливості загальноєвропейської культури у контексті професійного розвитку вчителів іноземних мов; виявила структурні й функціональні особливості системи післядипломної іншомовної педагогічної освіти Франції; порівняла й виявила подібні і відмінні підходи у професійному розвитку вчителів іноземних мов у французькому та українському досвідах; виявила раціональне і практично ціннісне у наукових роботах з порівняльної педагогіки; обґрунтувала можливості використання конструктивних ідей французького досвіду у професійному розвитку вчителів іноземних мов в Україні тощо.

Чіткість формулювання наукового апарату дослідження дає можливість зрозуміти цілісність авторського бачення щодо розв'язання наукового завдання, логіку та алгоритм реалізації дослідження, інструментарій та способи інтерпретації одержаних даних, презентацію дослідницьких результатів.

Новизна і вірогідність висновків, сформованих авторкою, забезпечуються методологічною обґрунтованістю вихідних позицій; використанням методології порівняльної педагогіки, що відповідає чітко визначеній меті та завданням дослідження; аналізом широкої джерельної бази, документів професійних організацій, нормативно-правової бази та науково-методичного забезпечення професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції, позитивними результатами впровадження матеріалів та результатів дисертаційного дослідження у роботу низки закладів освіти України.

Теоретична та практична підготовка здобувача Мединської А.В. дозволила виконати дисертаційне дослідження на високому науковому рівні, що підтверджує володіння відповідним обсягом знань, сформованими і розвинутими вміннями і навичками застосування теорії дослідницької проблеми та методами її дослідження. На позитивну оцінку заслуговує оформлення роботи з дотриманням вимог, що висуваються до робіт такого рівня.

Зміст анотацій, поданих українською та англійською мовами відображає зміст дисертації та висвітлює її основні положення.

Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю здобувачки у науково-практичних конференціях міжнародного і всеукраїнського рівнів.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Основні положення, висновки та рекомендації Мединської А.В. можуть бути використані для розвитку теоретичної і методичної бази професійного розвитку вчителів іноземних мов. На наше переконання вони будуть корисними для подальшого студювання специфіки забезпечення неперервного професійного розвитку педагогів, зокрема його змістового та операційного компонентів, удосконалення механізмів його фінансового забезпечення. Матеріали дослідження становлять значний внесок у розвиток порівняльної професійної педагогіки, професійної освіти, професійної педагогіки тощо.

Результати дослідження впроваджено у роботу низки закладів України: Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (довідка № 145 від 30.06.2020), Волинського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 186/02-13 від 27.08.2020), Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 426/1 від 21.08.2020), Хмельницького національного університету (довідка № 9 від 02.03.2020).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Теоретичні положення, висновки, визначені та обґрунтовані можливості впровадження конструктивних ідей французького педагогічного досвіду для вдосконалення професійного розвитку учителів іноземних мов в Україні можуть слугувати науковою основою для подальшої модернізації системи післядипломної педагогічної освіти в Україні, для розроблення концептуальних та нормативних документів із проблем професійного розвитку педагогів.

Одержані практичні результати (методичні рекомендації «Професійний розвиток вчителів іноземних мов: досвід Франції») можуть бути використані з метою поглиблення знань викладачів і здобувачів освіти з питань особливостей професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції для формування оцінки та суджень щодо розвитку післядипломної педагогічної освіти в світовому освітньому просторі. Доцільним є використання обґрунтованих можливостей впровадження прогресивних ідей французького досвіду для вдосконалення професійного розвитку вчителів іноземних мов на інституційному та індивідуальному рівнях.

Матеріали дослідження можуть використовуватися в удосконаленні законодавчої бази професійної педагогічної освіти; при розробленні освітньо-професійних програм, дидактичних комплексів навчальних дисциплін для професійної підготовки вчителів іноземних мов; навчальних посібників, спецкурсів і спецсеінарів. Результати наукової розвідки можуть бути корисними для магістрантів, аспірантів, докторантів під час підготовки й реалізації досліджень, а також для вдосконалення професійної компетентності та професійного розвитку педагогів.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Логіка викладу матеріалів дисертації відповідає вирішенню визначених завдань дослідження.

У першому розділі *«Теоретико-педагогічні засади професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції»* авторка висвітлила сутність основних понять дослідження; описала особливості професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов у закладах вищої освіти; простежила генезу післядипломної іншомовної педагогічної освіти Франції; охарактеризувала нормативно-правове забезпечення професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції на основі аналізу науково-педагогічної літератури та законодавчої бази країни дослідження.

У другому розділі *«Організаційні засади професійного розвитку вчителів іноземних мов у системі післядипломної освіти Франції»* авторка презентувала результати аналізу особливостей державного регулювання професійного розвитку вчителів іноземних мов в системі післядипломної педагогічної освіти Франції; охарактеризувала структуру, зміст, форми і технології професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції; виявила вплив міжнародних асоціацій на професійний розвиток вчителів іноземних мов.

У третьому розділі *«Обґрунтування можливостей використання конструктивних ідей французького досвіду з професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні»* Мединська А.В. розглянула проблему становлення системи післядипломної освіти незалежної України та особливості професійного розвитку вчителів іноземних мов у світлі сучасних реформ; здійснила компаративний аналіз організаційно-педагогічних умов професійного розвитку

вчителів іноземних мов у Франції та в Україні, а на його основі розробила рекомендації щодо напрямів імплементації французького досвіду з професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні.

У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів, вважаємо за необхідне виокремити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. На нашу думку, у першому розділі дисертації доцільно було б виокремити окремий підрозділ, присвячений висвітленню власне теоретичних основ професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції. Зокрема, доцільно було б чітко виокремити принципи, положення, теорії, концепції, підходи, що визначають його змістове наповнення та специфіку організації.

2. Видається логічним виокремлення окремого підрозділу, що висвітлював би власне зміст професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції, що реалізується відповідно до пріоритетів фундаментальної, методичної, психолого-педагогічної, соціально-гуманітарної, інформаційно-технологічної, практичної підготовки.

3. Оскільки професійний розвиток педагога слід аналізувати у контексті неперервного навчання, то варто було б розглянути цей феномен з перспективи не тільки формального, але й неформального та інформального навчання. Така інформація частково присутня у тексті роботи, проте, на наше переконання не є достатньою для відображення професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції як системи, що поєднує потенціал формального, неформального та інформального навчання.

4. Вважаємо, що робота тільки б виграла, якби дисертантка більше уваги приділила реалізації професійного розвитку вчителів іноземних мов на рівні загальноосвітньої школи, адже сьогодні школа розглядається у розвинутих країнах світу як «організація, що навчається». Відтак, для вітчизняних дослідників та вчителів-практиків цікавим був би матеріал, що висвітлює кращі практики професійного розвитку вчителів на рівні загальноосвітньої школи.

5. На наше переконання, варто було більше уваги приділити проблемі забезпечення можливостей професійного розвитку для вчителів іноземних мов на різних етапах їхнього кар'єрного розвитку. Адже відомо, що інтереси та потреби педагогів є різними на різних етапах, як-от на етапі введення в професію, етапі розвитку компетентностей, етапі прояву ентузіазму, етапі виникнення сумнівів та розчарування, етапах стабільності кар'єри, професійного згасання та виходу на пенсію. Власне цікаво було б ознайомитися з французьким досвідом щодо цього питання.

6. Вважаємо позитивними апробацію та впровадження результатів дослідження. Однак, на нашу думку, використання напрацювань дисертантки у роботі закладів загальної шкільної освіти, де безпосередньо працюються вчителі

іноземних мов, додало б ваги практичному значенню виконаного дослідження та сприяло б удосконаленню їхньої діяльності вже сьогодні.

Висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Результати, наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у 13 публікаціях, з-поміж яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні; 7 праць у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій науково-методологічних семінарів України і зарубіжжя та інших наукових виданнях; 1 методичні рекомендації.

10. Висновок

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Мединської А.В. «Професійний розвиток вчителів іноземних мов в системі післядипломної освіти Франції», є завершеним, самостійним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки й практики. Дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її авторка Мединська Аліна Валентинівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Н. В. Муқан

Підпис Муқан Н.В. засвідчую
Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Р. Б. Брилинський